

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Non posse dari invincibilem Dei ignorantiam, auctoritate Patrum
ostenditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Concentum
coeli quis
dormire fa-
ciat.

miræ faciet? Hinc denique censebant omnes hanc
coeli terræque fabricam esse quasi speculum quod-
dam in quo Deus veluti peritissimus artifex relu-
cet. Quæ omnia fusiùs prosecutus sum in Pro-
metheo Christiano, Disputatione II. cap. 2. præ-
cipuè numero 4. 5. & 6. ubi tanquam totius mor-
alis & honeste vitæ principium itabilire conatus
sum, Dei existentiam, & notitiam.

SECTIO TERTIA.

Non posse dari invicibilem Dei igno-
rantiam, auctoritate Patrum
ostenditur.

I
Docent san-
cti Patres,
Deum à uc-
nime igno-
rari: in-
vincibilem.

HOc ipsum clarissimis verbis testantur sancti
Patres Gregorius, Cyprianus, & alii à Patre
Grando ad hoc ipsum adducti. Præ reliquis pul-
chrè hoc declarat S. Augustinus to. 9. trac. 106. in
Joannem, ubi in illa verba Joan. 17. Pater manife-
stavi nomen tuum hominibus, sic loquitur Sanctus
Doctor: *Hæc est vis vera Divinitatis, ut creatura ra-
tionali jam ratione utenti, non omnino, ac penitus pos-
sit abscondi. Quid clarius?*

S. Augustin.
II
Frustra co-
natur quid-
dam expli-
care S. Au-
gustinum.

Respondet P. Arriaga, addere eodem loco
S. Augustinum, *exceptis paucis*: Ergo paucos exci-
pit; ergo in quibusdam saltem fatetur invicibilem
Dei ignorantiam reperiri. At sanè, si integrè ci-
tata ab eo fuissent S. Augustini verba, vidissent
clarè omnes non esse huic responsioni locum.
Verba itaque S. Augustini sunt: *Exceptis enim pau-
cis, in quibus natura nimium depravata est, universum
genus humanum, Deum mundi hujus fatetur authorem.*
Hæc S. Augustini verba aperte indicant, ignoran-
tiam hanc in iis, judicio S. Doctoris, non fuisse
invicibilem, sed vincibilem & culpabilem, cum
omnium se vitiorum ac scelerum generi traderent,
& hoc pacto cogitationes illas de auctore Naturæ,
quæ vel ex Universi hujus fabrica & constitutione
identidem in illis excitabantur, vel à Deo subinde
immittebantur, abjiciebant, & ut in voluptatum se
liberius cœno volutarent, omnem Dei memoriam
pro viribus ex animis suis debebant? Quo modo
passim explicari ab omnibus solet dictum illud
Psalmistæ; *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.*

III
Nullus tam
sceleratus,
ut omnem
Dei notitiã
penitus ex-
cutiat.

Addo tamen cum P. Coninck, disp. 18. de Aet.
supern. dub. 2. n. 9. nullo istos conatu & industria
posse internos hosce motus ac pulsus impedire,
omnemque de Deo cogitationem è mente penitus
excludere, sibi que persuadere nullum esse Deum,
qui de admissis sceleribus vindictam sumat. *Vnde,*
inquit, *nulla fuerunt unquam nationes tam rudes ac
barbaræ, quæ non haberint aliquod Numen, quod co-
lerent, quodque timerent suis peccatis offendere.* Qua
de re etiam Vasquez hic, d. 19. c. 4. n. 13. ait in
hujusmodi hominibus aliquam semper, quamvis
imperfectam, Dei cognitionem persistere, qua
eum utcumque percipiunt, licet toti voluptatibus
immergi, & quali ebrii, animum plenè non adver-
tant, nec serio de Deo cogitent.

IV
Dei cog-
nitionem om-
nibus à na-
tura inditã
esse docet
S. I. Damascenus.

Idem apertè docet S. Joan. Damascenus 1. de
fide, c. 1. *Nemo est, inquit, mortalium, cui non hæc
ab eo (auctore naturæ) naturaliter infusum sit, ut
Deum esse, perfectum habeat: quin ipso quoque res con-
dite, earumque conservatio atque gubernatio, divina
naturæ majestatem prædicant.* Ubi asserit, præter illam
notitiam, quam ex creaturis acquirimus, aliam
quandam nobis inditam, ac veluti innatam esse,
qua summum Numen agnoscimus, quamque non

ab alio, quàm Naturâ ipsâ, ejusque auctore, con-
formiter ad hominis naturam operante, accipimus,
nec est in libris aut tabulis scripta, sed cordibus
inscripta. Tantundem docet S. Gregorius Nazian-
zenus Oratione 24. qua de re, nonnulla dicta sunt
sec. præcedente, n. 5. fine.

Idem affirmat S. Chrysostomus Homil. 3. in c. 1.
ad Rom. *Quid, inquit, dicent Gentiles, te ignoravi-
mus: itane verò? non exaudisti eorum vocem ab aspe-
ctu emittens? non exaudisti compositionem rerum har-
moniam tubæ illustrius clamantem? omnia ordinem
servantia, eademque tum à pulchritudine, tum à ma-
gnitudine ipsum opificem veluti præconio annuntiantia?*
Hæc Sanctus Doctor: & his familia passim apud
alios Patres reperiuntur.

V.
Neminem
ignorare
Deum affir-
mat S. Chry-
sostomus.

En Sancti Patres ita neminem ignorare Deum
asserunt, ut eum clarè omnibus innotescere affir-
ment: quod tamen ad conclusionem, quam hic
defendendam suscipio, nemini scilicet inesse om-
nimodam Dei ignorantiam, non est necessarium:
ad hoc enim sufficit, dubium quoddam & suspicio-
nem de Deo vel ex rerum creaturarum aspectu, vel ex
instinctu à Deo identidem immisso, in omnium
mentibus oriri. Rem hanc optimè describit P. Co-
ninck disp. illa 18. n. 14. *Est, inquit, fortè Deus ejus-
que Providentia non ita clarè ac evidenter in creaturis
eluceat, ut quisvis quantumvis rudis, possit ea ex his cer-
tò cognoscere: tamen creaturae dant faciliè civis aliquam
ansam suspicandi esse aliquem Deum omnia gubernan-
tem; præsertim cum naturaliter sit nobis aliqua incli-
natio ab Auctore natura indita, quæ nos sæpè excitat ad
judicandum, aliquid esse Numen &c. Quem natura-
lem instinctum Deus etiam sua gratiã, ac internã illu-
stratione solet juvare, ita ut nunquam aliquem diu re-
linquat sine aliqua ejusmodi cogitatione; habitã autem
semel ejusmodi cogitatione, cum res hæc gravissima sit,
statim homo obligatur serio ingenium suum intendere,
ut possit veritatem cognoscere: quod si faciat, Deus eum
ulterius juvabit.* Vnde Tertullianus librum hæc de
re edidit contra Gentiles, eumque de Testimonio
anime inscripsit, cujus scopus est, ut ostendat, ho-
mines internis semper motibus, & quodam natu-
ræ instinctu ferri ad Dei cognitionem.

VI
Imperfecta
saltem om-
nibus inest
Dei notitia.

Tertullianus

Hanc doctrinam verissimam existimo. Ratio
à priori est: cum enim Deus sit finis & quasi cen-
trum hominis, recta ordinatio postulat, ut quem-
admodum res aliæ naturalem sibi ab Auctore natu-
ræ inditam habent inclinationem, & propensio-
nem ad finem centra, ita homo ab eodem inditam sibi
etiam propensionem habeat ad suum. Et sicut ille
materiali quadam vi & impetu ad suos quæque fi-
nes feruntur, ita homo, rationalis cum sit, ratio-
nali hujusmodi impulsu, instinctu scilicet ab
Auctore naturæ indito, ad Deum, finem suum
(ut supra dixit S. Thomas scilicet præcedente, n. 4.)
ferri debet, maximaque esset deordinatio, si hujus-
modi instinctus ad finem suum cognoscendum &
obtinendum non reciperet: quos proinde, etiam
in purâ naturâ, si in eâ crearetur, naturaliter po-
stularet. Unde sicut gravis esset deordinatio, si
non cognosceret principia juris naturæ, ita etiam
si non cognosceret Deum.

VII
Cur à Deo
indita sit ho-
mini incli-
natio ad eum
cognoscen-
dum.

Deus finis
& centrum
hominis.

Hinc faciliè solvitur fundamentum quo solo
nixus P. Arriaga (cetera enim omnia ut nullius
momenti rejicit) defendit, posse in hominibus
dari invicibilem Dei ignorantiam; quod scilicet
hæc cognitio Dei non nisi discurrendo ex creatu-
ris haberi queat: hic autem discursus est admodum
difficilis, rudibus præsertim, iisque qui tardioris
hebetiorisque sunt ingenii. Respondetur tamen,
estò difficile sit, rudioribus maximè, clarã & evi-
dentem

VII
Ostenditur
quo pacto
dubium de
Deo in ho-
minibus
oriatur.

TOMVS I. dentem Dei cognitionem, seu demonstrationem invenire, (quamvis neque hoc sanctis Patribus, ut Sectionis initio ostensum est, adeò visum sit difficile) dubium nihilominus quoddam seu suspensionem Numinis, creaturæ rationali esse congenitam ex instinctu illi ab Auctore naturæ indito, quem, ut numero præcedente probavi, tanquam fini ad quem creatur, maximè consentaneum, naturaliter postulat. Ex hoc ergo instinctu excitatur species Dei ad eum utcumque cognoscendum: quamvis etiam ad dubium de illo faciliè habendum, rerum creaturarum, Universitque, cæli præsertim astrorumque aspectus, abundè sufficiat.

IX. *Objicit: Varias numones Deum ignorasse.*
Opponunt alii, apud quasdam nationes nullam fuisse Dei notitiam: quod de Brasilis testantur nonnulli, eos scilicet ante adventum Lusitanorum, nullum penitus Numen cognovisse. Confirmatur primò: Gentiles siquidem plures Deos coluerunt: Ergo Deum ignorarunt, nam ut in Prometheo Christiano dixi disp. I. initio, qui plures quam unum Deum statuit, nullum statuit. Conf. secundò, aliqui enim de factò Deum negarunt: hinc Psalmista, *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.* Et Pharao Exodi c. 5. v. 2. ait, *Nescio Dominum:* ergo nonnulli Deum ignorarunt.

X. *Nulla unquam natio Deum ignoravit.*
Ad argumentum Resp. Etiam si fortassis aliqui clarum & certum de Deo judicium non formaverint, nullum tamen unquam fuisse, cui dubium saltem aliquod hac de re in mentem non venerit ob rationes suprà positas: quod de Brasilis affirmat P. Granada citatus, & alii. Ad primam Confirmationem dico, illos, qui colebant plures Deos, Numen saltem aliquod confusè agnovisse: Imò supremi alicujus Numinis notitiam quandoque habebant: quod in primis indicat altare illud Athenis erectum Ignoto Deo: & Gentiles passim Jovi primas deferbant, & tanquam Deorum supremum, honore illum & cultu prosequerantur. Ad secundam Confirmationem, communis explicatio est, loqui illic Prophetam de homine scelerato, qui culpabiliter Deum ignorabat, vel potius omnem de Deo cogitationem abiecit, ut liberius peccaret. Ad Pharaonem, Resp. illum, Numen penitus non negasse, sed noluisse solummodò Deum Hebræorum pro vero Deo, & omnium moderatore agnoscere.

XI. *Ignorantia de Deo, is quibus est, non vincibilis tantum est, sed culpabilis.*
Tandem P. Arriaga num. 21. Esto, inquit, omnium mentibus instum quoddam sit de Deo dubium, sicque in nullo sit invincibilis ignorantia Numinis, hæc tamen ignorantia, quantumvis vincibilis, non est culpabilis: sicut, inquit, si cui dubium incidat quo pacto arbores crescant, non peccat hac de re ulterius non inquirendo. At sanè quis dicet, ubi supremi Numinis cuiquam in mentem venit, non magis illius interesse ulterius hac de re inquirere, quam quo modo arbores crescant, aut utrum stellæ pares sint, an impares, cum nihil magis ad vitam rectè instituendam conferat quam hujusmodi Numinis cognitio, tanquam actionum omnium nostrarum, hominisque finis. Adde, quod suprà notavit P. Coninck, instinctus illos ab Auctore naturæ de Deo seu Numine aliquo inditos, semper cum sacro quòdam horrore ac veneratione inmitti, quasi personæ alicujus summae auctoritatis, cui subsumus, & à quo in omnibus pendemus. Quid ergo cujusquam interesse magis potest, quam ut in hanc rem ulterius inquireat, imò totus ad illius indagacionem incumbat?

Hi de Deo instinctus quomodo inmittantur.

SECTIO QUARTA.

Positne demonstrari, Deum esse.

VT omittam Atheos, qui, cum Deum omnino esse negent, nil mirum si ejus negent demonstrari posse existentiam: Ex Orthodoxis, non posse demonstrari Deum existere, asseruit olim Petrus ab Aliaco, Bassolis, Major, & alii nonnulli: qui proinde dicunt, argumenta omnia, quæ pro Dei existentia afferuntur, non difficulter solvi posse, utpotè quæ probabilia tantum sint, non evidētia.

Constans nihilominus Theologorum omnium sententia est, posse Dei existentiam naturali ratione demonstrari. Ita S. Thomas 1. p. q. 2. a. 2. & q. 3. a. 5. S. Bonavent. in 1. d. 2. part. 1. art. 1. quest. 2. Aureol. in 1. d. 2. q. 2. a. 6. Ferrara 1. cont. Gen. c. 12. Molina 1. p. q. 2. a. 2. Valentia 1. p. d. 1. q. 2. p. 1. Suarez Tom. 2. Metaph. d. 29. f. 3. & hic 1. c. 1. Vasq. 1. p. d. 20. c. 1. Tannerus 1. p. d. 2. q. 1. dub. 2. Granada 1. p. tract. 1. d. 1. sect. 1. Arriaga 1. p. d. 2. sect. 2. & alii passim. Imò S. Thomas 1. cont. Gen. c. 12. contrariam sententiam appellat errorem. Suarez 1. p. l. 1. c. 1. concl. 4. temerariam & errori proximam: Molina citatus, minimè in fide tutam: Valentia ait, meritò censeri erroneam, vel apertam hæresim: quam etiam, & alias censuras eidem alii inurunt.

Dico primò: Esto quædam Dei attributa ratione nostrâ probari possint à priori; ut æternitas ex immutabilitate, voluntas ex intellectu, &c. existentia tamen Dei nec re nec ratione à priori probari potest. Ratio primæ partis est: sicut enim in creatis, prima passio probatur per essentiam, & secunda per primam, admirativum scilicet in homine per rationale, visibile per admirativum, quamvis nec ab essentia, nec inter se realiter distinguantur, idem contingere potest in attributis Divinis, inter quæ subordinatio quædam non minus aptè ratione nostrâ reperiri potest, quam in prædictis prædicatis in homine; de qua re postea iterum redibit sermo. Hujusmodi autem demonstratio censetur à priori & propter quid, ut cum communi sententia ostendi disp. 48. Logica, sect. 1. n. 3.

Secunda etiam Conclusionis pars, quòd scilicet Deus demonstrari nequeat à priori, ostenditur. Et primò reipsa non posse Deum hoc modo demonstrari, est clarissimum: nihil enim reipsa demonstratur à priori, nisi quod veram & realem sui habet causam; ut est Sol respectu lucis, ignis respectu caloris, &c. per quorum proinde existentiam probamus existentiam lucis & caloris. Deus autem nullam habet, nec habere potest causam, ut est manifestum.

Quod verò neque ratione nostrâ demonstrari possit Deus à priori, sic ostendo: ideo enim attributa quædam in Deo probari ratione nostrâ possunt à priori, quia inter illa potest cum fundamento in re concipi quidam ordo, ut n. 3. vidimus: ex quo fit, ut in illis quædam apprehendatur prioritas, quæ occasionem præbet, ut unum reddere pro ratione, & causa, vel quasi causâ nostro modo concipiendi, possimus respectu alterius. Nihil autem concipi in Deo potest prius ejus essentia, vel existentia, quæ in Deo realiter est de conceptu essentia.

Dico secundò: Dei tamen existentia à posteriori naturali ratione evidenter demonstrari potest: ita

I. *Negant aliqui, demonstrari posse Deum.*

II. *Communis est sententia Theologorum, posse Deum demonstrari.*

III. *Quædam Dei attributa demonstrari possunt à priori.*

IV. *Demonstrari nequit Deus reipsa à priori.*

V. *Nec ratione nostrâ probari potest Deus à priori.*

VI. *Demonstrari à posteriori potest, Deum esse.*